

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Andreae Alciati Emblemata

Alciati, Andrea

Patavii, 1661

Firmissima conuelli non posse. Embelma XLII.

[urn:nbn:de:bsz:31-127360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-127360)

num rege, quod in 7. retulit Dionysius Halicarn. *δὴν μὲτὰ τοῦ δρασπίου τὸν ἄνδρα τὸν ἰσχυρὸν & ἀνδραγαθὸν & ἀνδραγαθὸν & ἀνδραγαθὸν*. De Mithridate sic Patereulus: Consilij dux, miles manu. Idem Pacatus panegyrico Theodosij, dux consilio, miles exemplo. Sed placet admodum quod fuit memoriae proficuum de Lælio & Scipione, quorum amicitia non minus quam consilium de rebus magnis celebrabatur. Itaque qui gloriae Scipionis inuidebant, dicebant cum esse egregiorum facinorum histrionem; nempe Lælium illius collegam gestorum: Scipionem præclara quædam gerere, sed Lælij consilij. Tradit Iul. Capitolin. Antoninum Pium nec in bellicis, nec in ciuilibus negotijs aliquid statuisse, prius quam sumpto cum viris grauib. consilio; dicebat enim equius esse ut tot & talium virorum consilium sequeretur ipse, quam ut tot præclari homines ab vnus consilio penderent. Vicem duorum sustinere difficile esse dixit Iurise. in l. si plures. §. nam difficile. ff. de pact. Difficile est, ait, ut vnus duorum vicem su-

stineat. In hanc sententiam pulchre Aristoteles 2. Polit. Tamen Ausonius in Tumulis hoc elogio donat Antiochum: *Consilij belloq; bonus, quæ copula rara est*: Quo nomine celebratur Traianus apud Plinium Panegyrico, ciuitas Atheniensis à Pericle, idemq; Pericles à Thucydide, De consilio, deq; viribus ad res maximas vnâ gerendas coniunctis, adduxi nonnulla, sed addo isthæc ex declamatione Quintiliani 3. 17. Inter præcipuas vires est, Imperatorem non pugnare aliquando. Sic extrahitur hostis: sic imperus subito partis aduersæ mora frangit: sic interclusos commearibus, in deditonem venire, fame cogimus. Itaque hercè legimus militem roburum, legimus iuuenem: Imperatorem facimus senem. In illis enim vis corporum, & manus sola spectatur: in his, consilium, & ratio, quæ bona procedentis ætatis, in locum virium subeunt. Ipsum præterea nomen Imperatoris satis significat, non exigere, manum ipsius. Imperator enim debet præcipere, Sed de his satis.

*Imperato-
ris & mi-
litis mu-
nera.*

Firmissima conuelli non posse.
EMBLEMA XLII.

OCEANVS quamvis fluctus pater excitet omnes,
 Danubiumq; omnem, barbata Turca, bibas:
 Non tamen irrumpes perfracto limite, Caesar
 Dum Carolus populis bellica signa dabit.
 Sic sacra quercus firmis radicibus adstant,
 Sicca licet venti concutiant folia.

COMMENTARI I.

I.
 II.
 Fons Em-
 blematis.

AST ET proceras quercus validis suis
 nixa radicibus, cuius laciniosa folia
 hinc inde impetus ventorum decutiat, ar-
 boris tunc immoto, ut probè hic exprimi-
 tur.

FER E totum hoc mutuatus est Alcia-
 tus ex Epigrammate quodam Crinagoræ
 lib. 1. Antholog. εἰς ῥώμην. quod Carolo
 V. Imperatori accommodat:

Οὐδ' ἦν ὠκεανὸς πάσαν ἀλημυῖραν ἰ-
 γερῆν,
 οὐδ' ἦν γερμανίη ῥῆνον ὄπαντα πῆν.
 Ἐὖ μιν εἰδ' ὅσον βλάψει σῆνος, ἀχρὶ κε-
 μίμην

Ἐξ ἰδ' σημαίνειν καίσαρι θαρσαλίη.
 Οὐτὰρ ἰεραὶ ζῆνός δρυὲς ἐμπεδα εἰ-
 λῆς

ἰσάσιν. φῦλλον δ' αἶσα χῆρος ἀνεμοί.
 Oceanus moueat licet oēs undique fluctus,
 Et potes Rhenum Teutona terra suum;
 Non cadet imperiū Roma, quo tempore Caesar
 Praerit, † atq; salus publica facta roget.
 Sacra Iouis quercus nam † sic radicibus
 haeret,

† ac solus
 † sē
 † rapit

Ei tamen aridulas huic † capit aura
 comas.
 Non si Oceanus omnem inundationem
 excitarit.

Nō si Germania totum Rhenu biberit;
 Romæ vel tantillum labefactabit robur,
 donec manebit

Caesaris dextra ad imperādum strenua.
 Sic & sacra Iouis quercus firmiter radici-
 bus

stant, ex folijs autem ea, quæ sunt ari-
 da, decutiunt venti.

Oceanus quanquam ipse omnes commose-
 rit undas,

Et Rhenum eliberit Teutona terra suū;
 Roma tamen stabit immoto robore, dextra
 Caesaris Imperio strenua donec erit.

Nep̄e Iouis sacra quercus radicibus haeret,
 Sicca licet ventis pulsa cadant folia.

Id conuertitur ingeniosè ad celebres illas
 victorias, quas Germani Principes de Tur-
 carum exercitu retulerunt. Cùm enim So-
 lymanus trecentis millibus armatorum,
 Vngaria maiori ex parte occupata, Au-
 striam, ipsamq; Germaniam toto conatu
 innuadere statuisset, de Vienna, clarissima
 Austriæ vrbe, obsidenda cogitauit, quod im-
 penso apparatu circiter Idus Septemb. an-
 no 1529. aggredi conatus est: cuius minas
 & impetum, quanquam maximum, cùm
 Germani non ita putarent esse metuendū,
 vrbe vndiq; obsessa, tanta fortitudine resti-
 terunt, vt Turca multoties reiecti, vix ad
 oppugnationem vel fustibus adigi possēt.
 Sic Turca per mensem integrum cōtinuis
 oppugnationibus Viennam frustra tenta-
 uit, postridie Id. Octob. re infecta inglorius
 discessit, & fugienti similis in Thraciam
 redijt, multis milibus ex suis amissis. De
 hac obsidione lege omnino discursum Pa-
 rutzæ, lib. 2. Discursuum politicorum, quos
 Italica lingua elegantissimè conscripsit.

Germani-
 rum Prin-
 cipum vi-
 ctoria de
 Turcis.

Oceanus
 pater
 allegori-
 cūq;

Diuisi-
 bus.

OCEANVS pater] Quamvis videantur
 fluuij omnes in mare cogi, à mari magno
 absumi. Dicitur Oceanus ὁπ' ἀκλύτῳτος,
 à velocitate. Quod videtur innuere Pom-
 ponius Mela in principio 3. cum inquit.
 Tanta vi semper immisum, vt flumina et-
 tiam vasta retroagat, & aut terrestria depre-
 hendat animalia, aut marina destituat. Por-
 ro Patrem Neptanum, vt hic Oceanum
 patrem, qui aquam significet, à qua cuncta
 oriuntur, dici palam est ex Lucilio:

III.
 Oceanus
 unde di-
 ctus.

--- Pater optimi diuum,
 Vt Neptunus pater.

Et fuit doctrina Thaletis Milefis, qui om-
 nia ex aquis generari existimauit. Plutar-
 ch. in vita Homeri, vbi illud Homericum
 adducit:

Oceanus
 cur pater
 dictus.

Ὠκεανὸς τ' ὄπερ γίγνεται πάντες ἰ-
 τυκται.

Idem Homerus:

Ὠκεα-

ἡ πλανήτων ἑσθλὴ γένεσις, ἢ ἀντίπα τῆς θύης.

Mater Techys inquam, id est, mare dicitur: vt Platonī prima illa rerum omnium materia. Qua ratione Pindarus, ἀριστὸν μὲν Ἰθάκην cecinit. Simile illud Virgilianum 4. Georgic.

Oceanūq; patrē rerum, Nymphasq; sorores. Cicero Academ. 2. Princeps Thales, vnus ex septem, cui sex reliquos consensisse ferunt, ex aqua dicit constare omnia. Quo pertinent etiam Homericā isthac à multis decantata, quibus Oceani patris vbertas longè latèque patens ostenditur:

Ἐξ οὗ καὶ πάντες ποταμοὶ καὶ πάντα θάλασσα.

Καὶ πάσαι κρήναι καὶ φρέιατα πάντα γαίουςι.

Sed & Catull. Argonauticis: Oceanūq; pater totū qui amplectitur orbē. Quid si per Oceanum patrem ἀλλήγορικῶς intelligamus Turcicum Imperatorē, sua celeritate, suoq; (vt ita loquar) hominum, vel potius mancipiorum examine, & inaudita multitudine toti Europæ, orbisq; Christiano, vt magnū & immensum mare cæteris fluijs bellum indicentem, dudumq; minitantem? Videtur præterea hic alludere ad illud ex 1. Metamorph. Ouidij, vbi loquitur de diluuiō in terras missō:

---- illum

Cæruleus frater inuat auxiliarijs undis, Conuocat hic amnes. ----

Danubiumq;] Danubius fluius Germaniæ celebris, qui & Ister dicitur, teste Pomponio Mela lib. 2. cuius hæc sunt verba: Apertis in Germania fontibus, alio quā desinit, nomine exoritur. Nam per immania magnarum gentium diu Danubius est: deinde aliter appellantis accolis Ister fit, acceptisq; aliquot annibus ingēs iam, & eorum, qui in nostrum mare decidunt, tantum Nilo minor, totidem quot ille ostis, sed tribus tenuibus, reliquis navigabilibus, effluit. Hæc ille. Exoritur verò non longè à silua Hercinia, è fonte limpidissimo, in atrio arcis Donauerschingen, quæ magnifica sedes Comitum à Furstenberg; vbi sumpto initio etiam passu superabili, cursum versus orientem ad Ponticū mare torquet, recepris sexaginta nauigabilibus annibus priusquam mari immisceatur. Et hic solus in Europa ad ortū perpetuum cursum dirigit. Vide Plinium lib. 4. c. 12.

Oceanus pater qd allegorice

Danubius

Origo illius

Barbare Turca] Hæc verba magnam inuunt hyperbolen, idem enim sonant ac si dixisset: O barbare Turca, etiam si tot hominum millia congregares, quot dicitur olim Xerxes Persarum rex habuisse, à cuius copijs flumina ingentia exiccata tradit Herodorus; nihil quicquam proficeres, si aduersus inuictum Cæsarem arma moueres: imò iam omnibus notum est, qualiter aliquando salutem fuga quaesieris, idque præfractis pontibus, ne à Cæsarianis caperis. Sed hæc non sunt nostri instituti, & Caroli Imperatoris inuictissimi triumphī & parta gloria, magna desiderant volumina. Vide Pantaleonis Prosopographiam. Intelligit itaq; noster hic auctor innumera-ribiles Turcarum copias in alto mari nauigantes, Danubiumque Germaniæ fluium nobilissimum numeroso suo exercitu exhaustientes. Alluditq; ad exercitum Xerxis, quem Græci vt numerosissimum facerent, flumina exhaustisse fixerunt.

Non tamen irrumperet] vi, magnoq; impetu non penetrabis in Germaniam.

Cæsar dum Carolus] Quamdiu præerit Imperator Carolus expeditionibus bellicis.

Sic sacra quercus] Sacræ scilicet Ioui, nam Græca verba sic habent: ἡ τῶν ἱερῶν Ioui ἱερὰ ἔστω ἡ δρυς, hoc est, Sic & Ioui sacra quercus. Causam cur Ioui sit sacra hæc arbor, supra inuimus, & Alciatus ipse in fine libri refert. Est autem appositissima comparatio. Licet ventis hinc & hinc perflantibus è quercu frondes decidant aride, ipsa tamen immota sedet arbor: sic imperium firmis hæret fundamentis augustum & stabile, tametsi pleriq; hinc auocentur, aut pereat in bellis Turcicis. Huc pertinet Virgilij collatio lib. 4. Æneid. quam vt Æneæ constantiam ostenderet, ab Homero sumpsit, teste Macrobio lib. 5. c. 6.

Ac velut annosam valido cū robore quercū Alpini Borea nūc hinc, nūc flatibus illinc, Eruere inter se certant: it stridor, & altè Conseruunt terram concusso stipite frōdes. Ipsa hæret scopulis, & quantum vertice ad auras Ætherias, tātum radice in tartara tendit. Eadem quoq; quæ hoc Emblemate comparatio allegorica legitur apud Lucanum lib. 2.

Pronior in magnum populus, pugnatque minaci

Cum

Cum

Cū terrore fides, et cū mare possidet Auster
Flatibus horrifomis, hunc aquora tota se-
quuntur:

Si rursum tellus pulsu laxata tridentis
Eolij tumidis immittat fluctibus Eurum,
Quamuis ista nouo vetum tenere priorem
Æquora, nubiferog; polus concesserit Euro,
Vendicat vnde Notum ----

Quercus
quid.

Et aduerte interea, quercus nomine signifi-
ficati in Hieroglyph. fortitudinem, diutur-
nitatem, imperium firmum & principatū,
vt docet lib. 51. Pierius Valerian.

Firmis radicibus adstant.] Huc fortē
non omnino malē illud referam Senecæ de
lib. De prouidentia: id in quoq; ait, solidif-
simum est, quod exercuit. Non est arbor
solida, nec fortis, nisi in quam frequens
ventus confurgat. Ipsa enim vexatione cō-
stringitur, & radices certius figit. Et id ex
Epistola 265. Libanij Rhetoris (quem li-
brum Græcē si haberem, eō libentius vte-
rer) Ea, inquit, me ne minimē quidem com-
mouerunt. Neq; enim ventusta, & iam fir-
mis radicibus arbor ad terram flocti, vento
etiam maximē furenti, faciliē potest.

Sicca folia arida, & aliā ad casum pro-
na. Typus humanæ vitæ, vt dicemus.

IV.

INNUIT, ea vix confici posse, aut
labefactari, quæ firmis radicibus hærent,
quæq; vel longo temporis decursu, vel in-
signi aliqua virtute famam sibi pepererunt
immortalem. Ex industria autem quercui
Cæsarē Carolum V. comparat auctor, vel
quia Ioui sacrata est. Ouid. lib. 7. *Sacra lo-
cus quercus*. Vel etiam quia à veteribus inter
felices arbores prima recensēbatur. Me-
minit Artemid. de somn. interp. lib. 2. cap.
25. Crinit. lib. 20. cap. 6. de honesta discip.
Sed & ipsis arboris qualitas quàm maxi-
mē ad rem facit, est enim procera, ramosa,
& valida, crassiore caudice, glandes produ-
cit optimas, quibus puisci frugi homines
loco frumenti vefcebantur: testatur id O-
uid. 1. Metamorph.

Carolus
V. Cur
quercui
collatus.

Arbutes fetus, montanaq; fraga legebant,
Et qua deciderant patula Iouis arbore
glandes.

Multa hac de re Plinius lib. 12. cap. 1. Ra-
dix, autem eius latissimē circumiacentem
terram amplectitur: sic valido robore qui-
busuis tempestatibus, ventorum turbini-
bus, cœliq; iniurijs egregiē resistit. Vide
adagium, *Incus maxima non metuit stre-
pitus*.

2. Exhibet humanæ vitæ typum, tum
quoad perturbaciones & angustias, quæ
maris fluctibus comparantur; tum quoad
breuitatem & inconstantiam, quam folia
arida arborum representant. Obseruaui
non rarò apud auctores literatos, vitæ hu-
manæ nostræ perturbaciones, tumultus, cla-
des, marinis fluctibus comparari, vt apud
Græcos & Latinos sæpe, in sacris verò li-
bris sæpissimē. Sic poeta:

Diluuio ex illo tot vasta per aquora velli.
Idem nubem belli dixit alio quodam loco.
Si quis autem causam requirat, cur aqua
pro vehementioribus ætumnis accipiat,
prompta ratio est, quia pericula, casusque
reliqui corpus soleant ex vna parte, aliqua
labefactare: sed aqua vniuerso statim cir-
cumfusa corpori, ipsum obruit, eiq; sese
tuendi consilium omne adimit. Palam quo-
que est homines folijs esse similes, indeq;
Homero dicuntur *μινυνθάδιος ειδος περι-
την*. Sicut Iliados 6. ijdem cum folijs con-
feruntur, quorum alia ventus humi sternit,
alia virefcunt tempore verno. Apud Plu-
tarch. Euripides:

ὄδ' ὄλβος, ἰδὲ βίβλατος, ἀλλ' ἰσημερος,
κ' ἠμύρα μὲν τὰ μὴν καθέλεν ὕψοθεν,
τὰ δ' ἠρ' ἄνω. ----

Sophocles Aiace: *ἀνθρωπος ἐστὶ πνεύματι
σὺν ἰα μόνον*. Nempe & in sacris litteris
homo dicitur vmbra, puluis, ventus, cinis,
flos, scenum, ad inconstantiam & breuitatem
vitæ designandam. Siste te mihi paulisper
hic, mi homo; non te ducam in Alcinoi vel
Hesperidum illos seculis omnibus decan-
tatos hortos, in areas florum sulciete aete
pensiles, ventis impositas, vbi diuinitatis
æmula supra vires suas librauit se temera-
rijs alis humana ambitio. Præsumptum ingre-
dere vernis mensibus, cui riuulus aque cul-
toris manibus inductus paulò pinguior in-
natat: theatrum videbitur verticoloribus
auleis distinctum, apotheca generibus ato-
marum vnguentorumque fragrantissimis
referta; tabula (dicam verbo) diuino digi-
to pigmentis omnibus & lenocinijs colo-
rum discriminata, quibus palatia ipsa stel-
lati orbis tacita mente conferas. Quid non
spectatur ibi pro voro & affectu? imò su-
pra vorum & affectum, quod rapiat, sus-
pendat, liget ac vinciat sensus? Lustra ma-
tutinis horis, cum formosa mater Aurora,
rubescente cœlo roseis quadrigis inuehitur;
lustra, inquam, ac perlustra, qualiter se sur-
genti

Mare pro
tumulta.

Homines
folijs simi-
les.

Mirra-
la Di.

Vita bre-
uitatis

Quid ex
floribus
disca-
mus?

genti lumini primum obuertant teneri flo-
sculi, & imprægnati iam nocturno rotis
succo fatiscant paulatim apertis tunicis, &
calycem rumpant, salutantes altorem So-
lem nouelli alumni, & ostentantes diuitiarum
quidquid habent. Stupenda res verè.
Perge & inambula, concipe figuras, pictu-
ras, idæam totam ac speciem, caulem, se-
men, folia, filamenta, cinnos, singula: carpe
digitis de contemptissimis vnum, & con-
sidera, non deerunt argumenta diuinæ po-
tentia in tantillo corpuseculo, quod sic per-
fectè absolutum, vt vel Apellis ingenium
prouocet. Ergo patenti sub cælo, in medijs
campis, scena nobis ingens panditur mira-
culorum Dei, ne remotius & tanquam in
secessu seposita, causam præberent obliuio-
nis. Non enim vt pascat oculus solum, &
applaudat diffusis odoris flamine, emergit
formosum illud germen; sed vt magnes sit
ammorum, & attrahat ad cultum & agni-
tionem Antoris durum hūc chalybem hu-
mani cordis. Nuaquid aliud etiam? Ru-
mina & disquire, primus aspectus ansam
dabit, & subijciat arcanum; non opus ri-
mari altius & eruere. Vidisti primo ere-
pusculo lurgentis flosculi decorem? Paulò
serius hortulum repere, squalorum vide-
bis & mortis faciem, vt subita caluicie, flac-
cidis membris & languentibus, capita de-
pilata gratiam omnem amiserint diarie Ve-
neres, & hemerisæ, quarum vitam dies v-
na cum Sole nascentium & cadentium in-
choat & claudit. Vbi nec reginis ipsis ex eo
genere parcitur, rosæ & lilijs, quæ præemi-
nent aljs forma, priuilegium tamen im-
munitatis non habent, tr. duo enim expi-
rant, posito diademate, qui cursus ætatis
longissimus, nec rarus tamen, ingruentibus
aliunde periculis ab inclementia cæli. O
sapientem & salutis prouidum, qui sapere
disceat & his talibus, & prouidere sibi? Cla-
mant sine voce, docent & erudiunt sine se-
su ac mente; præeunt ac monstrant viam
paruulæ istæ particule. Vniuersi huius, mo-
riendum esse, nepotibus cedendum ac na-
scituris post nos, eadem lege, vt & ipsi ce-
dant regulari serie, serò & serò decurren-
te, tangente quidquid sarum vnquam &
vsquam; hoc vnum. Et angustis terminis
viuendi spacia circumterribis; hoc alterum.
Et exponi periculis, quæ primæ cautæ co-
gnita; hoc deniq; tertium, Et in trade hac

fatali (numera vtue vis, inuerso, conuerso,
triangulati ordine) quodlibet primum est:
in natiuitate enim periculum moriendi, &
in morte ipsa, mortalem nasci medicina est
mortalium, si meminerint. O iterum terq;
sapientem, qui sic sapit, vt necessitatem
mortis ex floribus, & post hanc floridas il-
las palmas præmij nunquam desituri con-
templando sæpius, florentibus fertis redi-
mitus, triumphans tandem possideat.
Hoc pio discursu præiit mihi Reueren-
dissimus & doctissimus P. Nicolaus de
Oddis, celeberrimi monasterij S. Benedicti
Nouelli apud Patauios Præsul vigilan-
tissimus, ctm aliquando (quæ vix est hu-
manitas) me ad alloquium & colloquium
inuitasset, & simul iucundissimo prospe-
ctu, hinc ad præterfluentis fluminis ripas,
inde ad amœno vitore ridentes campos, o-
culos & animum pascere. Cuius ego
verba excipiens, in has prorupi voces: Felices
ergo ter & amplius, qui concinnandis
plantarijs & hortorum cultura labores
suos consecrant, si medijs fidius vitam eli-
gunt naturæ maximè congruam, cuius pri-
ma semina ab iisdem initus vernante ad-
huc & iuuescente mundo, quem in viri-
dario paradisi formatus Genearcha stir-
pis, rastro & lignonibus exercuit, princeps
hortulanus, impresso ad id operis diuino
ductu, ratione magistra Multas, vt video,
habet commoditates hæc vita, seu voluptas
spectetur, seu necessitas. Ab hac inuentio
artis & modus colendi, compellente fame
& custodia corporis fouendi, tegendi ex v-
terò telluris subactæ laboribus & edomitæ
solerti industria. Quid enim effundit illa
nisi rogata & precario, quod cedat in vsū
nostrum de meliori succo? siluescunt pas-
sim agrestia, & in copia pullulant, quibus
circurandis, vt sic dicam, & in naturæ mitio
rem genium traducēdis, studio certè opus
& solertia, Cui voluptas se comitem admi-
scuit, non ea solum quæ nutrant, sed quæ
delectent etiam & blandiuntur sensibus,
viam ostendens inuestigandi. In quibus tã-
ta varietas, ornatus, & elegãtia, vt nec o-
culos saturare colore, nec fragantia nates
valeant, in admirationem sui pettracto, &
in naturalibus his aliquid etiam supra na-
turam sublimius & purius contemplare
spectatore.

Nicolaus
de Oddis.

Vtilitas
agricultus
r. 6.

Spec

Miracu-
la Dei.

Vita bre-
uitatem.